

В.В. ГУМЕНЮК,

докторант кафедри економічної теорії та конкурентної політики, Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ

За прогнозами Всесвітньої туристичної організації (UNWTO), до 2030 р. обсяг міжнародних туристичних прибуттів перевищить 1,8 млрд. осіб. Передусім очікується інтенсивний розвиток туризму в країнах з перехідною економікою, і відповідно хвиля зростання ринкового попиту на курортно-рекреаційні послуги. Ринкова частка економіки туризму в країнах, що розвиваються, в 1980р. становила 30%, у 2014 р. вона склала 45%, а до 2030 р. становитиме понад 57%. Частка рекреації, відпочинку і дозвілля становить фундаментальну основу в'їзного туризму у світі за цілями відвідування і складає 53% без врахування суто медичного туризму. Туристичні прибуття у світовому масштабі вже у 2014 р. становили 1 млрд. 138 млн. осіб [1].

Світові тенденції розвитку міжнародного туризму вказують на зростання сукупного попиту на курортно-рекреаційні послуги. Подорожі з лікувально-оздоровчою метою все більше набувають масового характеру, стають генеруючим чинником суспільного здоров'я і добробуту націй, набирають вагомість у світовій структурі економіки і торгівлі послугами. Однак формування перспективного сегменту подорожей у світі – курортно-рекреаційного туризму відбувається під впливом факторів структурної нестабільності його розвитку в багатуокладній економічній системі міжнародного туризму. При цьому слід зазначити, що міжнародний лікувально-оздоровчий туризм переважно організовується на ринкових засадах, водночас найбільш бурхливо еволюціонує в країнах, що розвиваються.

Після глобальної рецесії 2008 р. туристичне поживлення стало важливим чинником економічного відновлення, зміцнення ринкових позицій у світі. Однією з найбільш відвідуваних частин світу стала Європа, тому для європейських країн економічний внесок туризму має особливо вагомим значення у подоланні фінансової кризи й відновленні сталого економічного зростання. На європейські країни у 2014 р. припадає 588 млн. туристичних прибуттів (порівняно з 2013 р. абсолютний та відносний приріст становить, відповідно: +22 млн. осіб або + 4%). Сучасні тенденції розвитку туризму на європейському континенті характеризуються диференційованими структурними зрушеннями. В деяких європейських країнах спостерігається відносна сталість, в інших відбуваються процеси поживлення, в деяких проходять негативні тенденції згортання туризму. Позитивна динаміка прибуттів сформувалась внаслідок туристичного поживлення у країнах Південної та Північної Європи (+7%); значно нижчі темпи зростання туристичних потоків у країнах Західної Європи (+2%). Найбільш нерівномірно туризм розвивався в країнах Центральної та Східної Європи, це, в свою чергу, оцінюється в діапазоні від незначного позитивного внеску в загальну картину структурних зрушень (Болгарія, Польща) – нейтрального впливу (Чехія, Словаччина) – до негативного вираження туристичної динаміки у Європі, що найбільше відноситься до України [2].

Експорт курортно-рекреаційних послуг має важливе значення для відновлення економіки України, зміцнення її фінансової системи, покращення платіжного балансу, підвищення суспільного добробуту. Активізація туристичних прибуттів найбільше стимулює розвиток економіки послуг гостинності, позитивно відображається на функціонуванні курортно-рекреаційної індустрії. Це питання набуває особливої гостроти для українських виробників санаторно-курортних послуг, які, перебуваючи на змішаному фінансуванні, найбільше відчують гостру нестачу фінансових ресурсів, спричинену процесами уповільнення, а також призупинення державних асигнувань.

Хвилю зростання потоку іноземних рекреантів до України можна пов'язувати із проведенням Чемпіонату Європи з футболу. У 2012 р. в Україні зафіксовано 23 млн. туристичних прибуттів, з якими пов'язані грошові надходження в сумі понад 4,8 млрд. доларів США. Водночас відпочинок в Україні виявився одним із найдешевших для туристів серед 20 пріоритетних дестинацій, визначених Всесвітньою туристичною організацією (ЮНВТО), – середні туристські витрати склали орієнтовно 200 доларів США у розрахунку на одного споживача [3].

Україна продемонструвала світу високу привабливість туристичних дестинацій, можливості розвивати рекреаційну інфраструктуру досить швидкими темпами, генерувати ринкову пропозицію різноманітних рекреаційних послуг відповідно до сприятливої кон'юнктури туристичного попиту. Тенденція зростання обсягів іноземного туризму помітно закріпилася і вже у 2013 р. чисельність іноземних громадян, які відвідали Україну у порівнянні з 2012 р., зросла на 7,2 % і перевищила 24,5 млн. чол. [4].

Переломним моментом для подальшого розвитку курортно-рекреаційної сфери України стала незаконна анексія Криму Російською Федерацією у 2014 р. Переважно у зв'язку з воєнними діями на частині території Донецької і Луганської областей і загрозами поширення тероризму, Україну почали сприймати у світі як гарячу точку планети. Внаслідок зазначених чинників в економічних очікуваннях міжнародних туристичних операторів та потенційних іноземних споживачів туристичних і курортно-рекреаційних послуг закладені підвищені ризики повномасштабної війни в Україні. Це, у свою чергу, позначилося на скороченні числа іноземних громадян, які відвідали Україну в 2014 р. Туристичні прибуття, включно з одноденними відвідувачами, склали 12,7 млн. чол., що становить майже $\frac{1}{2}$ показника 2013 р., а число іноземних громадян, розміщених у спеціалізованих засобах розміщування курортно-рекреаційного профілю, скоротилось у порівнянні з 2013 р. на 95% [4].

У подібній ситуації до України перебувала Грузія. Однак, володіючи значним природно-рекреаційним потенціалом для розвитку туризму і курортів і незважаючи на тимчасову окупацію частини своєї території внаслідок воєнної агресії Російської Федерації у 2008 р. (Абхазію і Південну Осетію), ця країна зуміла провести ефективні реформи в системі державного регулювання економіки, стабілізувати суспільно-політичну ситуацію, відновити туристичну привабливість і забезпечити формування тенденції сталого економічного зростання курортно-рекреаційної сфери.

Отже, незважаючи на події, що призвели до анексії Криму і тимчасової окупації частини територій Донецької і Луганської областей, в Україні проблеми відновлення безпеки туризму, формування конкурентоспроможної пропозиції курортно-рекреаційних послуг, залучення інвестицій у розбудову сучасної курортної інфраструктури, становлення внутрішнього ринку й активізація міжнародного туризму залишаються одночасно важливими поряд зі зміцненням обороноздатності та суверенітету в процесі європейської інтеграції.

Список використаних джерел:

1.UNWTO Tourism Highlights, 2015 Edition [Electronic recourse]. – Mode of access: <http://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284416899>.

2.Over 1.1 billion tourists travelled abroad in 2014. World Tourism Organization UNWTO. Press Release No 15006, 27 Jan 2015. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://media.unwto.org/press-release/2015-01-27/over-11-billion-tourists-travelled-abroad-2014>.

3.Ukraine – Cheapest Tourist Destination Among UNWTO's Top 20. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.prnewswire.com/news-releases/ukraine---cheapest-tourist-destination-among-unwtos-top-20-218469561.html>.

4.Туристичні потоки. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.